

# Journal of Children's

LITERATURE & LANGUAGE  
EDUCATION

## Improving Reading Habits in Primary School Students: An Action Research \*

Ayla YURDUSEVER \*\*, Hatice TURAN BORA\*\* , Selda TAYARER\*\*\*\*, Tuğçe  
SARIASLAN\*\*\*\*\* , K. Özge YILMAZ\*\*\*\*\*

**Abstract.** The development of cognitive and social skills is one of the most important benefits of reading habits, and these skills also contribute to an individual's understanding of society and the world. The development of reading habits is a process that can be started and developed at any stage of life. It is clear that the educational institutions are the most suitable environment for the development of this crucial skill. It has been demonstrated that reading habits acquired in schools have a significant impact on both students' academic and social development. Considering the role of reading habits in an individual's development process, the importance of developing this habit becomes apparent. The purpose of this study is to examine the results of interventions carried out over an academic year to support the acquisition of reading habits in primary school students. The research was conducted within the scope of the Develop-Apply-Share project organised by the Ankara Provincial Directorate of National Education. In this action research study, data were collected using a survey, structured observation form, and a semi-structured interview form designed by the researchers. These tools were carefully designed by the researchers to ensure the collection of comprehensive and detailed data. Teachers who voluntarily participated in the study formed the study group. Teachers' views and observations, as well as students' survey responses, were analysed before, during, and after the intervention. The findings of the study indicated that the implementation of additional intervention activities over the course of an academic year led to specific changes in students' reading behaviour. It is recommended that practitioners and decision-makers consider the findings of this study when making recommendations.

**Keywords:** Reading, Reading habit, Primary school students, Action research

**How to cite:** Yurdusever, A., Turan Bora H., Tayarer S., Sarıaslan, T., & Yılmaz, K.Ö. (2025). İlkokul öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırma: Bir eylem araştırması. *Journal of Children's Literature and Language*, 8 (2), 162-183.

\*The findings of this study were presented at the national congress on Develop-Implement-Share organized by Ankara Provincial Directorate of National Education.

\*\*<sup>ID</sup> Abdurrahim Karakoç Primary School, Ankara, Türkiye, [yurduseverayla@gmail.com](mailto:yurduseverayla@gmail.com)

\*\*\*<sup>ID</sup> Başkent University, Department of Educational Sciences, Ankara, Türkiye [haticeturan0882@gmail.com](mailto:haticeturan0882@gmail.com)

\*\*\*\*<sup>ID</sup> Şehit Erhan AR Primary School, Ankara, Türkiye [tayarselda@gmail.com](mailto:tayarselda@gmail.com)

\*\*\*\*\*<sup>ID</sup> Şehit Erhan AR Primary School, Ankara, Türkiye [tugces\\_03@hotmail.com](mailto:tugces_03@hotmail.com)

\*\*\*\*\*<sup>ID</sup> Şehit Erhan AR Primary School, Ankara, Türkiye [ozgeuman@gmail.com](mailto:ozgeuman@gmail.com)



# İlkokul Öğrencilerine Okuma Alışkanlığı Kazandırma: Bir Eylem Araştırması\*

Ayla YURDUSEVER \*\*, Hatice TURAN BORA \*\*\*, Selda TAYARER\*\*\*\*, Tuğçe SARIASLAN\*\*\*\*\*, K. Özge YILMAZ\*\*\*\*\*

**Öz.** Okuma alışkanlığı bireylerin bilişsel ve sosyal becerilerini geliştirirken, toplumu ve dünyayı anlamasına da katkı sağlamaktadır. Okuma alışkanlığı sonradan kazanılabilir ve geliştirilebilir. Bu gelişimin sağlandığı en etkili yerler okullardır. Okullarda kazanılan okuma alışkanlığı öğrencinin akademik gelişiminin yanında sosyal gelişimini de etkiler. Okuma alışkanlığının bireyin gelişimindeki yeri düşünüldüğünde, bu alışkanlığının kazandırılmasının önemi de ortaya çıkmaktadır. Bu araştırma ilkokul öğrencilerine okuma alışkanlığını kazandırılmasını desteklemek amacıyla bir eğitim öğretim dönemi süresince yapılan müdahalelerin sonuçlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü yürütücülüğünde düzenlenen Geliştir-Uygula-Paylaş projesi kapsamında yapılmıştır. Eylem araştırması deseninde yürütülen bu çalışmada veriler araştırmacılar tarafından tasarlanmış anket, yapılandırılmış gözlem formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğretmenlerin sınıfları çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin müdahale öncesi, müdahale esnasında ve müdahale sonrasındaki görüş ve gözlemleri ile öğrencilerin ankete verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda bir eğitim öğretim döneminde yapılan ilave müdahale eylemleri ile öğrencilerin kitap okumaya ilişkin davranışlarında bazı değişiklikler gözlemlenmiştir. Araştırmanın sonuçları kapsamında uygulayıcı ve karar vericilere yönelik öneriler sunulmuştur.

**Anahtar kelimeler:** Okuma, okuma alışkanlığı, ilkokul öğrencileri, eylem araştırması.

---

\* Bulgular Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından organize edilen Geliştir-Uygula-Paylaş konulu ulusal kongrede sunulmuştur.

\*\*<sup>ID</sup> Abdurrahim Karakoç İlkokulu, Ankara, Türkiye, [yurduseverayla@gmail.com](mailto:yurduseverayla@gmail.com)

\*\*\*<sup>ID</sup> Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara, Türkiye [haticeturan0882@gmail.com](mailto:haticeturan0882@gmail.com)

\*\*\*\*<sup>ID</sup> Şehit Erhan AR İlkokulu, Ankara, Türkiye [tayarselda@gmail.com](mailto:tayarselda@gmail.com)

\*\*\*\*\*<sup>ID</sup> Şehit Erhan AR İlkokulu, Ankara, Türkiye [tugces\\_03@hotmail.com](mailto:tugces_03@hotmail.com)

\*\*\*\*\*<sup>ID</sup> Şehit Erhan AR İlkokulu, Ankara, Türkiye [ozgeuman@gmail.com](mailto:ozgeuman@gmail.com)



## 1. Giriş

Okuma insanın gelişim ihtiyacının bir sonucudur. İnsanlar okuma sayesinde yeni kelimeler öğrenir, düşünce yapısını değiştirir, yaratıcılığını geliştirir (Akyol, 2018). Toplumların gelişmişlik seviyeleri üyelerinin okuma seviyesiyle ilgilidir (Ortaş, 2014). Okuma alışkanlığı sonradan kazanılabilir, geliştirilebilir ve bu gelişimin sağlandığı en etkili yerler okullardır. Alışkanlıklar erken yaşlarda oluştuğundan, özellikle ilköğretim dönemi çocuğun okumaya başlaması ve okumayı alışkanlık haline getirmesi açısından kritik bir dönemdir (Aslantürk ve Saracakloğlu, 2010). Okullarda kazanılan okuma alışkanlığı öğrencinin akademik gelişimini etkiler. Okuma alışkanlığı olmayan ve okuduğunu anlamakta zorluk çeken öğrencilerin okulda başarılı olmaları ve kelime dağarcıklarını artırmaları beklenmez (Ünalın, 2006). Öğrencilerin temel dil becerilerinin kullanımını geliştirilmesi için okumanın alışkanlık haline gelmesi gerekmektedir (Marshall, 1994). Ancak çeşitli çalışmalar okuma alışkanlığında düşüşe işaret etmektedir. Türkiye’de toplam nüfusun %69’unun hiç kitap okumadığına ilişkin veriler mevcuttur (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2023). Dahası Türkiye’de haftalık kitap okuma ortalaması altı saat iken, bu sürenin dünya ortalamasının (yaklaşık yedi saat) altında kaldığı görülmektedir (World Population Reviews, 2022). Bu durum okuma becerileri ile ilişkili olabilir. Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı [PISA] 2022 raporu incelendiğinde Türkiye’nin 456 puan ile okuma becerileri alanında ortalamanın (476) altında kaldığı görülmektedir (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü [OECD], 2023).

Literatür incelendiğinde okuma alışkanlığı üzerine farklı çalışmaların yapılmış olduğu ve okuma alışkanlığının sebep ve sonuçlarının tanımlanmaya çalışıldığı görülmüştür. Okuma alışkanlığını kazanılmasında okumaya karşı olumlu tutum geliştirme de rol oynamaktadır. Demir ve Gür (2016) ilköğretim dördüncü sınıf öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında olumlu okuma tutumunun okuma alışkanlığının ön koşulu olduğunu belirtmişlerdir. Tella ve Akande (2007) Botsvana’daki ilköğretim öğrencilerin okuma tutumlarını incelediği çalışmada; kişinin kendi deneyimlerini daha iyi anlamasına yardımcı olan okumanın; bilginin kapsamını ve doğruluğunu, okuyucuların tutumlarını, inançlarını, yargılarını ve eylemlerini etkileyen etkili ve bilinçli öğrenme süreci olduğunu belirtmektedirler. Kurulgan ve Çekerol (2008) okuma alışkanlığı üzerine yaptıkları çalışmalarında okumanın, bireyin entelektüel gelişimini sağladığını, anlama gücünü geliştirdiğini, başkalarıyla iletişimini kolaylaştırdığını, eleştirel düşünce yapısına temel oluşturduğunu belirtmişler ve okuma alışkanlığına, temel okuryazarlığın ötesinde bir kavram olarak bakmışlardır.

Literatürde okuma alışkanlığının ekonomik, toplumsal, ruhsal, kültürel, vb. pek çok boyuta sahip olduğu ve bu alışkanlığın kazanılması için en uygun zamanın, gençlik ve çocukluk dönemi olduğunu ifade edilmiştir (Yılmaz, 1991). Dahası Çakmak ve Yılmaz’a (2009) göre okuma alışkanlığının çocuklarda genellikle ilköğretim döneminde davranışa dönüşmesi beklenir ancak bu durumun gerçekleşebilmesi için okumaya olan ilgi temellerinin erken çocukluk döneminde atılması gerekmektedir. Bu nedenle çocukların okumayı alışkanlık haline



getirmesi için öğrenciliğin ilk yıllarından itibaren önlemlerin alınması gerekmektedir. Yılmaz'a (2006) göre bireyin kişiliğini geliştiren, düşünce dağarcığını zenginleştiren ve dolayısıyla onun toplumda daha iyi bir yer edinmesini sağlayan en önemli araç okuma alışkanlığıdır ve okuma alışkanlığının gelişmesinde bireyin çocukluk döneminde evden, okuldan ve çevreden aldığı eğitimin rolü büyüktür.

Okuma alışkanlığı hakkında yapılan araştırmaların bazıları öğretmenlerin bu alışkanlığı kazandırmadaki yerine vurgu yapmaktadır. Öğretmenler öğrencilere örnek olarak, onları yönlendirerek, rehberlik ederek, farklı aktiviteler planlayarak okumayı sevdirebilmektedir (Arıcı, 2005; Gökçe, 2012; Guthrie vd., 1993; Güneş, 2017; Yalınkılıç, 2017). Karakullukçu ve Çelik (2020) öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarına katkıda bulunmak ve severek okumalarını sağlamak için bazı noktalara dikkat etmek gerekliliğine dikkat çekmektedir. Bunlar:

- Okuma etkinlikleri öğrencinin yaşam şekline ve kültürüne uygun olmalı,
- Öğrencinin farklı metinleri (masal, öykü, biyografi, fabl, bilim kurgu, hayal ürünü anlatım, şiir vb.) okuması sağlanmalı,
- Sınıfta kitaplık oluşturmalı ayrıca gazete, dergi gibi güncel kaynaklardan yararlanarak öğrenmeyi de olumlu şekilde destekleyen bir sınıf ortamı oluşturulmalı,
- Çocukları teşvik eden ve okumaya karşı merak uyandırarak güdüleyen bazı aktiviteler düzenlenmelidir.

Aytaş (2003) da yapmış olduğu çalışmada okuma eğitimi yapılırken, genel bir düzeyden hareket etmenin yanlış bir tutum olduğunu, okumanın yaşlara ve eğitim süreçlerine göre farklılıklar gösterdiği bilinerek, bu yaş gruplarına uygun yöntemler uygulanması gerektiğini ifade etmiştir.

Okuma alışkanlığının sonuçlarına yönelik yapılan araştırmalarda bu alışkanlığın öğrencilerin problem çözme becerilerini artırdığı görülmüştür. (Karakılıç ve Arslan, 2019; Özsoy vd., 2015). Ayrıca iyi bir okuma alışkanlığının öğrencilerin yeni bilgileri öğrenmelerini destekleyen becerileri de geliştirdiği belirtilmiştir (Grabe ve Stoller, 2013, s. 12). Daniel vd. (2017) okuma sürecinde analitik, yaratıcı ve değerlendirici düşünme ve akıl yürütme becerisinin gelişebildiğini vurgulamıştır. Okumayı alışkanlık haline getirmiş kişilerde okuduğunu anlama becerisinin (Dreher, 2002) yanında konuşma ve bilişsel gelişimde artmaktadır (Hughes ve Rodge, 2007). Okuma bilişsel ve duyuşsal bir süreçtir. Aytaş'ın (2005) çalışmasında da okuma eğitiminin, eğitimin her döneminde yapılması ve çocuklara bunun faydasının kavratılmasının gerekliliğini belirtmektedir. Bu kavratma işlemi, sadece okuma ile ilgili temel bilgilerin verilmesinin yetmediği dikkate alınmalı, okuma amaç ve hedeflerinin de çok iyi tespit edilerek, buna uygun bir eğitim stratejisinin oluşturulması gerekmektedir. Son yıllarda okuma alışkanlığını incelemeye yönelik yapılan çalışmalara yoğunlaşıldığı görülmektedir (Kırs ve Kınay, 2023; Sevgi ve Kaya, 2021; Yılmaz ve Ertem, 2020; Yurtbakan ve Erdoğan, 2020). Bu çalışmalar okuma alışkanlığının araştırmacıların dikkati çeken bir problem

olduğunu göstermektedir. Ulusal araştırmalarda öğrencilerin okuma alışkanlığı düzeyinin düşüklüğü gözlenmektedir (Kırs ve Kinay, 2022). Okuma alışkanlığının kazandırılmasının önemi ve bu alışkanlığın tüm hayatın üzerindeki olumlu etkisi değerlendirildiğinde öğrencilere okuma alışkanlığının kazandırılmasının gerekliliği bir kez daha öne çıkmaktadır. Bu eylem araştırması ilkökul öğrencilerine okuma alışkanlığını kazandırılmasını desteklemek amacıyla bir eğitim öğretim dönemi süresince yapılan müdahalelerin sonuçlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma literatürde sıklıkla karşılaşılan öğrencilerin okuma alışkanlıklarının düzeyini inceleyen araştırmalardan farklı olarak okuma alışkanlığının kazandırılmasını okul temelli bir sorun olarak tanımlamakta ve bunun çözümü için ilave müdahalelerin sonuçlarını incelemektedir. Bu araştırmanın sonuçları uygulayıcı öğretmen ve yöneticilere, öğrencilerine okuma alışkanlığı kazandırmalarında bir iç görü sağlayabilir. Ayrıca araştırmacılara okuma alışkanlığı ve okul temelli müdahale çalışmaları yapmalarına yönelik ilham verebilir.

## 2. Yöntem

### 2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma işbirliğine dayalı bir eylem araştırmasıdır. Ferrace'in (2000) eylem araştırması sınıflandırmasına göre eğitim örgütlerinde eylem araştırmaları: *bireysel, işbirliğine dayalı, okul çağında ve bölge çapında* olarak ayrılabilir. Mevcut araştırma bir okulda birden fazla sınıfta ortak bir konu üzerinde yapıldığından iş birliğine dayalı bir eylem araştırmasıdır. Bu desenin seçilmesindeki amaç, araştırmacıların okulun bir problemine çözüm bulmak için bir süreç içinde yapılan müdahalelerin izlenmesini hedeflemeleridir. Eylem araştırması bir program, örgüt ve topluluktaki özel problemleri çözmeyi amaçlar (Patton, 2014, s. 221). Eylem araştırması süreç odaklı araştırmalardır. Belirli bir sürecin kendi ortamı içinde uzun bir süre çalışılması ve odaklanılan soruna ilişkin veri toplanması söz konusudur.

### 2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırma Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü yürütücülüğünde 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında düzenlenen Geliştir-Uygula-Paylaş projesi kapsamında yapılmıştır. Projeye katılan okullardan bir ilkökulda öğrenim gören öğrenciler bu çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Çalışma evreninden örneklem alma yoluna gidilmemiş, çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğretmenlerin sınıfları örneklem olarak belirlenmiştir. Örneklem birimi sınıftır ve örneklem yöntemi kolay ulaşılabilir örneklemedir. Üçüncü ve dördüncü sınıflardan ikişer sınıf olmak üzere toplam dört sınıftan 98 öğrenci (53 erkek, 45 kız) ve bu öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıfların sınıf öğretmenleri (dört öğretmen) araştırmaya katılmıştır.

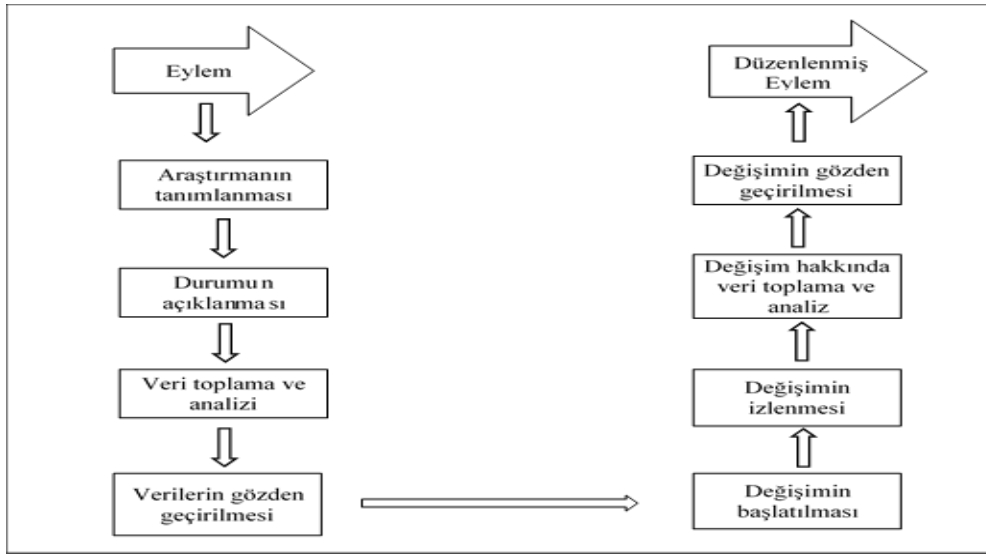
### 2.3. Verilerin Toplanma Süreci

Eylem araştırması belli basamakları içeren ve süreklilik gösteren bir araştırma yöntemidir. Literatürde eylem araştırma süreci Johnson (2019) tarafından; i. Soru sorma, ii. Problem durumu belirleme, iii. Veri toplama sürecini planlama, iv. Verileri toplama ve çözümlenme, v.

Eylem planı hazırlama, iv. Eylem planını paylaşma olarak sıralanmıştır. Creswell (2012) ise aşağıdaki sekiz adımı önermektedir.

1. Eylem araştırmasının çalışma için uygunluğuna karar verme
2. Problemi belirleme
3. Problem çözmeye ilişkin kaynaklara yönelme
4. İhtiyaç duyulan bilgileri belirleme
5. Verileri toplama
6. Verileri analiz etme
7. Eylem planı hazırlama
8. Planı uygulama ve yansıtma

Eylem araştırması yöntemi literatürde farklı basamaklar ile ifade edilse de temelinde işaret ettiği noktalar benzerdir. Örneğin Stringer'e (2014) göre eylem araştırmaları bak-düşün-hareket et (look-think-act) adımlarını izler. Şekil 1'de sunulan Bassey'in (1998) eylem basamakları daha ayrıntılıdır. Bu çalışmada eylem adımları belirlenirken Stringer (2014) ve Bassey'in (1998) modellerinden esinlenilmiştir.



Şekil 1. Eylem Araştırması Basamakları

Bu çalışmada öncelikle problemi görme ve üzerinde düşünüp tanımlama ile başlamıştır. Tablo 1'de müdahale sürecinde yapılan toplantıların bilgilerine yer verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmacılar tarafından yapılan toplantılar

Toplantı tarihi	Görüşülen konular
1. Tarih: 07 Ekim 2022 Yüz yüze toplantı	Araştırmanın tanımlanması ve planlanmasını yapılıması, araştırmaya katılacak sınıfların belirlenmesi
2. Tarih: 15 Ekim 2022 Yüz yüze toplantı	Veri toplama araçlarına son halinin verilmesi, eylemlerin hazırlanması ve ilk veri toplamanın yapılması



**Tablo 1.** Devam

3. Tarih: Aralık 2022 Yüz yüze toplantı	Süreçte yapılan etkinliklere ilişkin öğretmen görüşlerinin alınması, öğrenci tepkilerinin değerlendirilmesi
4. Tarih: Ocak 2023 Yüz yüze toplantı	Bitiş verilerinin değerlendirilmesi

Araştırmacılar problemin tanımlanması, çalışma grubunun belirlenmesi, veri toplama araçlarının hazırlanması, eylem planı adımlarına karar verilmesi, veri toplama sürecinin değerlendirilmesi, verilerin raporlanması için süreç toplantıları düzenlemiştir. Eylem araştırmalarında her bir eylem adımının açık şekilde tanımlanması araştırmanın güvenilirliği açısından gereklidir. Tablo 2’de eylem planı görülmektedir. Her bir eylem adımı ve uygulanan etkinlikler önceden belirlenmiş ve zaman planlaması yapılmıştır. Yapılandırılmış plan dört farklı sınıfın ortak hareket etmesini hedeflemektedir.

**Tablo 2.** Araştırmada uygulanan eylem planı

Tarih	Eylem Planı	Uygulanan Etkinlikler
Ekim 2022	Okul dışında bir kütüphane ziyareti	Millet Kütüphanesi ziyaret edilmiştir
Ekim 2022	Okul kütüphanesi ziyareti	Okul kütüphanesine derslerde sıklıkla toplu olarak gidilmiştir Kitabın bir bölümünü resimleme Kitaba yeni kapak tasarımı yapma
Ekim 2022 Kasım 2022	Tasarım	Karakteri kolaj, plastik hamur vb. çalışması ile görselleştirme Kitap ayrıacı yapma Kitapla ilgili düşüncelerini anlatan resim, kolaj vb. yapma Boyama kâğıdındaki ilgili görseli boyama çalışması yapma
Ekim, Kasım ve Aralık 2022	Kitap kurdu	Sınıflar veya okul düzeyinde en çok kitap okuyan öğrenciler ayın okuyan öğrencisi olarak belirlenmiş ve duyurulmuştur.
Ekim, Kasım ve Aralık 2022	İlave okuma	Sınıflarda haftada en az bir ders saati okuma etkinliği yapılmıştır.
Kasım 2022	Kitap tanıtma	Öğrenciler okudukları kitapları sınıfında tanıtmıştır. Bu etkinlikte kütüphanedeki kitaplar öğrenciler tarafından elden geçirilmiş, zarar gören, okunmayacak durumda olan vb. kitaplar ayrılmış; gönüllü öğrencilerden de sahip oldukları, zarar görmemiş ve okul kütüphanesine uygun olduğunu



Tablo 2. Devam

		düşündükleri kitaplardan bir tanesini bağışlamaları istenmiştir.
Kasım 2022	Tasarla, tahmin et, bilene hediye et etkinliği	Bu etkinlikte öğrenci sevdiği bir kitabı kapağını yeniden tasarlar. Getirilen kapaklar sınıfa asılır ve öğrencilere bütün kitap kapaklarını incelemeleri söylenir. İnceleme işi bittikten sonra her öğrenci sırayla gelir ve kapağını yeniden tasarladığı kitabın konusunu anlatır. Anlatılan olay ile tasarlanan kapağı doğru eşleştiren öğrenciye o kitap hediye edilir. Tüm öğrenciler tahtaya çıkıp kendi kitabını anlatana kadar oyun sürer.
Aralık 2022	Yazar ile söyleşi	Yazar Veysel Yıldız ve Emine Delimehmet ile söyleşi yapılmıştır.
Aralık 2022	Kitapevi ziyareti	Farklı kitap evlerine öğretmenler eşliğinde ziyaret yapılmıştır.

Eylem planı adımları incelendiğinde çalışma grubunu oluşturan öğrenciler ile yapılan etkinliklerde dört sınıfın eş güdümlü hareket etmesi hedeflenmiştir. Ekim ve aralık ayları arasında yapılan her uygulama ayrıntılandırılmıştır. Eylem adımları ve etkinlikler belirlenirken ana amaç okuma alışkanlığının desteklenmesi ve okumanın sevdirmesidir.

### 2.3.1. Veri toplama araçları

Araştırmada anket, yapılandırılmış gözlem formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veri toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen; öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerini incelemek için hazırlanan anket formu, gözlem ve görüşme formları kullanılarak okuma alışkanlığının kazandırılmasına yönelik uygulamalarının sonuçlarının değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Eylem araştırmalarında farklı türde toplanan veriler araştırmanın güvenilirliğini artırmayı sağlayabilmektedir. Anket, gözlem ve görüşme formları geliştirilme sürecinde, ilk olarak alanyazın taraması yapılarak benzer nitelikteki ölçme araçları gözden geçirilmiş ve taslaklar oluşturulmuştur. Veri toplama araçlarının geçerliğinin sağlanması için, her sorunun veya maddenin incelenmekte olan konu ile ilişkili olmasına ve bütün konuyu kapsamasına dikkat edilmiş, uzman görüşüne sunulmuş, alınan eleştiriler doğrultusunda düzeltilerek geliştirilmiştir. Ayrıca, ön uygulama sonunda veri toplama araçları yeniden gözden geçirilerek gerekli düzeltmeler yapılmış ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

### 2.3.2. Veri toplama süreci ve veri analizi

Araştırmada kullanılan anket, yapılandırılmış gözlem formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile ilgili ayrıntılı bilgiler ve veri toplama süreci aşağıda verilmiştir.

#### 2.3.2.1. Anket

Anketin tamamı kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Anketin ilk bölümü öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının durumunu incelemeyi hedeflemiştir. “*Kitap okumayı severim*”, “*Okul kütüphanesinden ödünç kitap alırım*” bu bölümdeki sorulara örnektir. Anketin ikinci bölümü

öğrencilerin keyif aldıkları aktiviteyi tanımlamayı hedeflemektedir. “*kitap okumak*”, “*oyun oynamak*” ve “*diğer*” seçenekleri arasından kendilerine uygun olanı seçmeleri istenmiştir. Anketin üçüncü bölümü öğrencilerin ilgi duyduğu kitap türleri ile ilgilidir “*en sevdikleri kitaplar*” ve “*arkadaşlarına önermek istedikleri kitaplar*” hakkında seçim yapmaları istenmiştir. Dördüncü bölüm kütüphane hakkındadır. Öğrencilerden kütüphanenin sevdikleri ve sevmedikleri yönlerini seçmeleri istenmiştir. Beşinci bölüm kitap okumayı sevdiren sebepleri hakkındadır. Öğrencilerden kitap okumayı onlara sevdiren sebeplerden uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir. Bu anket formu öğrencilere müdahale süreci başında ve süreç sonunda olmak üzere iki kez yöneltilmiştir.

#### 2.3.2.2. Yapılandırılmış gözlem formu

Öğretmenler öğrencilerini önceden hazırlanmış 11 soruya göre değerlendirmeleri beklenmektedir. “*okul kütüphanesinden ödünç kitap alır*”, “*Okula evinden kitap getirir*” ve “*kitap okumayı sever*” bu sorulara örnek verilebilir. Öğretmenler her bir öğrenciyi evet ve hayır seçeneklerini işaretleyerek değerlendirilmiştir. Bu gözlem formunu öğretmenler müdahale süreci başında, süreç devam ederken ve süreç sonunda olmak üzere üç kez doldurmuştur.

#### 2.3.2.3. Yarı yapılandırılmış görüşme formu

Araştırmaya katılan öğretmenlere öğrencilerin okuma alışkanlıklarını değerlendirmek için 3 görüşme sorusu yöneltilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları “*Öğrencileriniz okuma alışkanlıkları nasıldır?*”, “*Öğrencilerinizin okumaya karşı olumsuz tutumlarının sebebi nedir?*” ve “*öğrencileriniz okumaya karşı olumlu tutumlarının sebebi nedir?*” dir. Öğretmenler ile görüşmeler müdahale süreci başında ve müdahale süreci sonunda olmak üzere ikiz kez yapılmıştır.

#### 2.3.2.4. Veri analizi

Araştırmada anket, gözlem ve görüşme formları ile toplanan nicel ve nitel veriler ayrı ayrı analiz edilmiştir. Nicel veriler betimsel istatistik analizi ile excel programı kullanılarak analiz edilmiştir. Nicel analizde ortalama puanlar gösterilmiştir. Nitel veriler betimsel analizi yapılarak analiz edilmiştir.

### 3. Bulgular

Öğrencilerin süreç öncesi ve sonrasında doldurdıkları anketlerde verdikleri cevaplar Tablo 3’te sunulmuştur. Tablo 3’te öğrencilere yöneltilen kapalı uçlu anket sorularına olumlu yanıt verenlerin yüzdeleri yer almaktadır.

**Tablo 3.** Öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarına yönelik cevapları

Sorular	Süreç Öncesi (Evet)	Süreç Sonrası (Evet)
Kitap okumayı severim	%92	%97
Ders kitaplarım dışında kendine ait kitaplarım var	% 84	% 93

**Tablo 3.** Devam

Okul kütüphanesinden kitap ödünç alırım	%74	% 68
Harçlıklarımın bir bölümünü kitaba ayırırım	% 79	%84
Evde kitap okurum	% 95	%94
Arkadaşlarımla kitap değiştirerek okumayı severim	%94	%96
Okulda en çok kitap okuyan öğrencinin ödül almasını isterim	%93	%93

Öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevaplar incelendiğinde kitap okumayı sevdiğini söyleyenlerin sayısının artmış olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamında yapılan etkinliklerin bu duruma katkısı olduğu söylenebilir. Ders dışında kitabı olduğunu söyleyenlerin ve harçlıklarının bir kısmını kitap almaya ayıranların sayısının artmasında yine araştırma kapsamında yapılan kitabevi gezisinin etkisi olduğu düşünülmektedir. Öğretmen görüşme anketlerinde de öğretmenlerin hemfikir olduğu noktalardan biri olan müfredat yoğunluğunun öğrenci anket sonuçlarına da yansıdığını söyleyebiliriz. Evde kitap okuduğunu belirten öğrencilerin sayısında anlamlı bir değişiklik görülmemiştir. Arkadaşlarıyla kitap değiştirerek okumaktan zevk alanların sayısında görülen artışın da “*Tasarla-Tahmin Et-Bilene Hediye Et*” etkinliğinin olumlu sonucu olarak nitelendirebiliriz.

Tablo 4’teki bulgular öğrencilerin anketteki diğer sorulara verdikleri ağırlıklı yanıtlara göre düzenlenmiştir.

**Tablo 4.** Öğrencilerin keyif aldıkları aktivite

	Süreç Öncesi			Süreç Sonrası		
	Kitap okumak	Oyun oynamak	Diğer	Kitap okumak	Oyun oynamak	Diğer
Öğrencilerin yüzdesi	%23	%57	%20	%41	%40	%19

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin keyif aldıkları aktivite sorusuna süreç öncesi kitap okumak %23, oyun oynamak %57 ve diğerleri %20 olduğu görülürken süreç sonrasında kitap okumak %41, oyun oynamak %40 ve diğerlerin %19 olduğu görülmektedir. Bu bulgular öğrenciler ile yapılan etkinliklerin kitap okumayı tercih etmelerinde bir artış sağlarken oyun oynamada bir düşüşün yaşandığı yönünde yorumlanabilir. Öğrencilerin süreç öncesi ve süreç sonrası anket verileri incelendiğinde “*En çok keyif alınan aktivite nedir?*” sorusuna verilen “*Kitap okuma*” cevabında görülen artış araştırma kapsamında yapılan etkinliklerle öğrencilerde kitap okumayla ilgili bir farkındalık geliştiğinin göstergesi olabilir.



**Tablo 5.** Öğrencilerin en sevdikleri kitaplar

	Süreç Öncesi				Süreç Sonrası			
	Türk masalları	Avrupa masalları	Çok satan kitaplar	Diğer	Türk masalları	Avrupa masalları	Çok satan kitaplar	Diğer
Öğrenci yüzdesi	%63	%11	%10	%16	%69	%14	%5	%12

Öğrencilerin süreç öncesinde en çok sevdiği kitap türünde belirgin bir değişiklik olmadığı, sadece süreç sonrasında çok satan kitaplar (%5) ve diğer (%12) cevabı yerine Türk masalları (%69) ve Avrupa masalları (%14) şeklinde daha belirgin cevaplar verdikleri görülmüştür. Bu bulgu sevindikleri kitapların değiştiği yorumu için yeterli olmamak ile birlikte öğrencilerin bu süreçte kitaplara ile daha çok birlikte oldukları için kitapları daha çok tanıdıkları şeklinde yorumlanabilir.

**Tablo 6.** Öğrencilerin arkadaşlarına önermek istedikleri kitaplar

Kitap türü	Süreç Öncesi				Süreç Sonrası			
	Türk Masalları	Avrupa Masalları	Çok satan Kitaplar	Diğer	Türk Masalları	Avrupa Masalları	Çok satan Kitaplar	Diğer
Öğrenci yüzdesi	%67	%10	%9	%14	%65	%10	%10	%1

Öğrencilerin bu sorulara verdikleri yanıtlar incelendiğinde süreç sonunda başlangıçtan çok farklı olmayacak oranda Türk masalları (%65) ve Avrupa masallarının (%10) arkadaşlarına yoğunlukla tavsiye ettikleri kitaplar olduğu görülmektedir. Burada dikkat çeken bulgu diğer cevabının süreç sonunda düşmesidir (%1). %14 düzeyinden %1 düzeyine düşüşün sebebi tablo 5'te olduğu gibi öğrencilerin bu süreçte kitaplara ile daha çok birlikte oldukları için kitapları daha çok tanıdıkları şeklinde yorumlanabilir.

**Tablo 7.** Öğrencilerin okul kütüphanesinin en sevdikleri yanları

	Süreç Öncesi				Süreç Sonrası			
	Sessiz Olması	Çok Kitap Olması	Arkadaşlarla Olmak	Diğer	Sessiz Olması	Çok Kitap Olması	Arkadaşlarla Olmak	Diğer
Öğrenci yüzdesi	%43	%41	%5	%11	%29	%60	%5	%6

Öğrenciler süreç başında kütüphanenin sevindikleri yönü olarak %43 ile sessiz olmasını belirtirken, süreç sonunda %60 ile çok kitap olması cevabını vermişlerdir. Bu bulgu müdahale sürecinde kütüphanedeki kitaplara daha çok temas etmelerinin ile açıklanabilir.

**Tablo 8.** Öğrencilerin okul kütüphanesinin en sevmedikleri yanları

	Süreç Öncesi				Süreç Sonrası			
	Sevmediğim yanı yok	Küçük	Gürültülü	Diğer	Sevmediğim yanı yok	Küçük	Gürültülü	Diğer
Öğrenci yüzdesi	%63	%12	%9	%16	%69	%14	%5	%14

Öğrenciler süreç başında kütüphaneye yönelik daha çok olumlu cevaplar vermiştir (%63). Süreç sonunda bu oranın artması (%69) kütüphanede yapılan ilave etkinliklerin bir sonucu olarak yorumlanabilir.

**Tablo 9.** Öğrencilere kitap okumayı sevdiren sebepler

	Süreç Öncesi					Süreç Sonrası				
	Bilgilenmek	Kitaplardaki Maceralar	Aile	Öğretmen	Diğer	Bilgilenmek	Kitaplardaki Maceralar	Aile	Öğretmen	Diğer
Öğrenci yüzdesi	%35	%30	%3	%10	%22	%16	%24	%9	%15	%36

“Bilgilenme (%35)” sürecin başında öğrenciler için en önemli bir itici güç olarak yorumlanabilir. Yine süreç başında kitapların sürükleyici olması da öğrencileri kitap okumaya teşvik etmektedir (%30). Süreç sonunda bu oranların azaldığı ve öğrencilerin verdikleri yanıtların farklılaşmaya başladığı görülmektedir. Bu farklılaşma süreç sonrası kısmında “diğer (%36)” “aile (%9)” ve “öğretmen (%15)” başlığı altında kodlanmış yanıtlardır. Diğer cevabı veren öğrencilerden sebebi açıklaması istenmiştir. “Öğretmenimle kitabevine gitmek”, “Kitaplarla ilgili etkinlik yapmak”, “Yazarların okula gelmesi” gibi yanıtlar sık karşılaşılan yanıtlardır.

Aşağıda öğretmenlerin süreç öncesinde etkinlikleri süresince ve süreç sonunda yaptıkları gözlemlerin bulguları verilmiştir. Öğretmenlerin öğrenci temelinde doldurdukları gözlem formlarındaki veriler öğrenci yüzdesi ile Tablo 10’da verilmiştir.

**Tablo 10.** Öğretmen gözlem formu bulguları

	Süreç Öncesi		Süreç İçi		Süreç Sonrası	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Boş zamanlarda (teneffüs, serbest etkinlik vb.) gönüllü olarak kitap okur	74	26	69	31	81	91
Okuma saatinde uyarılmadan kitap okur	72	28	71	29	72	28
Okul kütüphanesinden ödünç kitap alır	59	41	74	26	75	25
Kitabını yoğunlaşarak okur.	55	45	73	27	83	17



**Tablo 10.** Devam

Arkadaşlarına kitap önerir.	40	60	83	17	80	20
Okuduğu kitap hakkında konuşur.	64	36	79	21	82	18
Okuduğu kitap ile ilgili etkinliklere katılır.	54	46	81	19	84	16
Okula evinden kitap getirir	66	34	83	17	85	15
Okul/sınıf kitaplıklarına kitap bulunmasında yardımcı olur.	64	36	80	20	86	14
Arkadaşlarıyla kitap değiştirerek okur.	74	26	83	17	83	17
Kitap okumayı sever.	65	35	73	27	82	18

Tablo 10 incelendiğinde, öğretmen Gözlem Formu etkinlikler öncesinde, etkinlikler devam ederken ve etkinlikler tamamlandıktan sonra doldurulmuştur. Öğrenci temelli değerlendirmeler incelendiğinde; neredeyse tüm formlarda verilen cevaplarda olumlu yönde değişim gözlenmiştir. En dikkat çekici değişim “Arkadaşlarına kitap önerir”, “Okuduğu kitap ile ilgili etkinliklere katılır”, “Kitap okumayı sever”, “Kitabımı yoğunlaşarak okur” ifadelerine verilen cevaplar olmuştur. Bu ifadelere süreç ve süreç sonrasında verilen olumlu yanıtlarda “Tasarla-Tahmin Et-Bilene Hediye Et” ve süreç boyunca iki kere düzenlenen “Çocuk kitabı yazarları ile söyleşi” etkinliklerinin faydası olduğu düşünülmektedir. Diğer bir dikkat çekici değişim ise “Okul kütüphanesinden ödünç kitap alır”, “Okula evinden kitap getirir”, “Okul/sınıf kitaplıklarına kitap bulunmasında yardımcı olur” ifadelerine verilen cevaplardır. Öğrencilerin kütüphaneye karşı duydukları aidiyet hissinin artması, okul kütüphanesinin kullanımını arttırmıştır. Bunda da okul kütüphanesini zenginleştirmek için yapılan çalışmaların etkisi olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin okuma alışkanlıklarını etkileyen unsurları öğretmen gözünden inceleyebilmek için sınıflarında etkinliklerin yürütüldüğü dört öğretmenlerin süreç öncesi ve süreç sonrasında görüşme sorularına verdikleri cevaplar Tablo 11’de sunulmuştur.

**Tablo 11.** Öğretmenlerin öğrencilerin okuma alışkanlıkları hakkında görüşleri

Katılımcı	Süreç Öncesi	Süreç Sonrası
Ö1	Okuma alışkanlığı yaygın değil	Kitap okumaya karşı ilgi arttı
Ö2	Okul dışında okuma alışkanlığı az	Okul dışı okuma alışkanlığı nispeten arttı
Ö3	Öğrencinin akademik sorumlulukları arttıkça okumaya karşı ilgisi azalıyor	Kitap okumaya karşı ilgi arttı
Ö4	Okuma sevgisi yaygın değil	Sınıf genelinde okumaya karşı artan bir ilgi var

Öğretmenlerin süreç başında sınıfta okuma alışkanlığının yetersizliği konusunda ortak bir görüşleri mevcuttur. Süreç sonunda ilginin arttığına yönelik görüşler de dikkat çekicidir. Bu bulgu umut verici olsa da öğretmenlerin araştırma süreci hakkındaki bilgileri ve etkinlikleri



yürütmüş olmaları gibi sebepler ile süreç sonunda olumlu görüş vermeye yatkın olabilecekleri değerlendirilmektedir.

**Tablo 12.** Öğretmenlerin öğrencilerinin okumaya karşı olumsuz tutumlarının nedenleri hakkındaki görüşleri

Katılımcı	Süreç Öncesi	Süreç Sonrası
Ö1	Evde rol model olmaması	Kitapla çok geç yaşta tanıştırmaları
Ö2	Ailenin örnek olmaması	Okumanın angarya olarak görülmesi
Ö3	Teknolojinin olumsuz etkileri	Ailelerin sadece akademik başarıya odaklanmaları
Ö4	Ebeveynlerin okumaması	Teknolojinin olumsuz etkileri

Öğretmenlerin öğrencilerin okumaya karşı olumsuz tutumlarının nedenlerini süreç öncesinde çoğunlukla ailenin rol modelliğinde eksikliğe bağlarken, süreç sonunda erken yaşta kitap ile tanışma, okumanın zor görülmesi, ailenin akademik başarı beklentisi şeklinde cevaplar verdikleri görülmektedir. Teknolojinin olumsuz etkileri süreç öncesi ve süreç sonrasında vurgulanmıştır.

**Tablo 13.** Öğretmenlerin öğrencilerinin okumaya karşı olumlu tutumlarının nedenleri hakkındaki görüşleri

Katılımcı	Süreç Öncesi	Süreç Sonrası
Ö1	Hayal dünyalarının geniş ve kendi tarzını keşfetmiş olmaları	Okuyan öğrencinin takdir edilmesi
Ö2	Evde okuyan rol model olması	Sınıfta okuma ile ilgili etkinlikler yapılması
Ö3	Hayal dünyaları geniş olması	Sevdikleri kitap tarzını keşfetmiş olmaları
Ö4	Ebeveynin okuması	Sınıfta oluşan rekabet ortamının sınıfa olumlu yansması

Öğretmenlerin öğrencilerin okumaya karşı olumlu tutumlarının nedenlerini süreç öncesinde çoğunlukla öğrencinin kişisel özellikleri ve ailesine bağlarken süreç sonunda öğrencinin takdir edilmesi, sınıf içi etkinlik, sınıf içi rekabet ortamı gibi okul içi faktörlere bağladıkları görülmektedir.

#### 4. Tartışma ve Sonuç

İlkokul öğrencilerine okuma alışkanlığını kazandırılmasını desteklemek amacıyla bir eğitim öğretim dönemi süresince yapılan müdahalelerin sonuçlarının incelenmeyi hedefleyen bu araştırmaya ait bulgular incelendiğinde öğrencilerin süreç sonrasında kitap okumayı sevdiklerine yönelik ifadelerinde artış gözlenmiştir. Bulgulardan hareketle ilkökul öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmasında onlarda farkındalık yaratabilecek etkinliklerin faydalı olabileceği söylenebilir. Farkındalık yaratıcı ve yönlendirici faaliyetler ile okuma alışkanlığının yaşam boyu sürdürülebilir olması mümkündür. Baker ve Wigfield'in (1999) belirtildiği gibi okuma edimi, bireyler tarafından gerçekleştirilip gerçekleştirilmeyeceğine

karar verilen zahmetli bir etkinlik olarak düşünülebilir. Bu bakımdan okuma alışkanlığı sadece zihinsel beceriler üzerine yoğunlaşmış bir etkinlik olarak görmek eksik bir değerlendirme olacaktır. Okuma alışkanlığı zihinsel becerilerin yanında aynı zamanda duygulara dayalı birtakım etmenlere de bağlı bir etkinliktir. Öyle ki, okuma becerisi, içinde duygulara dayalı becerilerin de rol aldığı bir etkinlik olarak, içsel ve dışsal motivasyon unsurlarının etkisi altındadır. Bu bağlamda öğrencinin ilgi ve merakı içsel motivasyon unsurları olarak görülürken öğretmen, aile, arkadaş çevresi ve iyi bir okuyucu olarak tanınma güdülere gibi birçok etmen dışsal motivasyon unsurları olarak değerlendirilmektedir (Akyol vd.,2010). Bu araştırmada öğrencilere uygulanan etkinliklerin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı hakkındaki görüşlerinde değişikliklerin sebebi olarak görülebilir. Bu etkinliklerden kitap değiş tokuşu, kütüphane ziyaretleri, kitap tasarımı eylemleri gibi diğer öğrenciler ile ortaklaşa yapılan etkinlikler, okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde öğretmen faktörünün yanı sıra akran ilişkilerinin de etkili olduğunu göstermektedir (Karakullukçu ve Çelik, 2020).

Okul kütüphanesinde çok kitap olması öğrencilerin okuma motivasyonu üzerinde olumlu etkisi bulunduğu sonucuna da ulaşılmaktadır. Ho'ya (2016) göre kütüphanenin kalitesi öğrencilerin kitap okumasını kolaylaştırmaktadır. Benzer şekilde Kutay (2014) kütüphanelerin çocuklara okuma sevgisi aşılacak için önemli olduğunu belirtmiştir. Ameyaw ve Anto (2017) araştırmalarında öğrencilerin okullarındaki kütüphane olanaklarının eksikliğinin okuma alışkanlıklarına engel olduğunu gözlemişlerdir. Kütüphaneler zenginleştirilirken okuldaki öğrenci sayısı, ilgi ve gereksinimleri mutlaka dikkate alınmalı, öğrencilerden görüş alınmalı; öğrencilerin kütüphanede kitap okumaya ve kütüphaneden ödünç kitap almaya özendirilmeleri gerekmektedir (Suna, 2006). Araştırmaya katılan öğrenciler, yoğunlukla kitap okuyarak bilgilendiklerini ve kitapların sürükleyici olduğunu bu nedenle kitap okumayı sevdiğini belirtmişlerdir. Güneş' e (2017) göre çocuktaki okuma ilgisinin aktifleşmesini onu peşinden sürükleyebilen, ilgi duyduğu konularda daha fazla bilgi sahibi olabilmek için araştırma yapmaya itebilen kitaplar sağlamaktadır. Ailelerin çocuklarına kitap seçerken ve sınıf öğretmenleri sınıf kitaplığını oluştururken öğrencilerin tercihlerini dikkate almalarının onların okuma alışkanlığı kazanmalarında destek sağlayabilir.

Öğrencilerin verdikleri cevaplarda olumlu yönde değişim müdahale süreci ile ilişkilendirilebilir. Öğretmenlerin öğrencileri ile yaptıkları ilave etkinlikler onların kitap okumaya olumlu tutum geliştirmesine destek olmuş olabilir. Literatürde yapılan araştırmaların dikkat çektiği bir nokta öğretmenlerin kitap okuma alışkanlığı kazandırılmasında misyonudur. Öğretmenlerin öğrencilere ilham vererek onları okumaya motive ettikleri (Dorji, 2020) ve okumaya yönlendirdikleri (Yamoah, 2015) gözlenmiştir. Gerek örnek olmak gerekse okuma alışkanlığı kazandırılması hususunun pratikte uygulanabilirliği konusunda öğretmenler daha akılcı ve yaratıcı hareket tarzları üretebilir. Derslerinde, içeriğinde merak uyandırıcı ve öğrencinin ilgisini çekebilecek kitaplar önerebilir. Öğretmen görüşmelerinde öğrencilerin kitap okumama nedenleri hakkındaki görüşleri sorulduğunda ağırlıklı olarak evde kitap okuyan bir rol model olmaması cevabı alınmıştır. Yapılan araştırmalarda öğrencilerin kitap okuma alışkanlığının desteklenmesinde ailenin rolü

görülmüştür (Balci, 2009; Kırs ve Kinay, 2022; Kutay, 2014). Aileler, okuma ilgisi oluşturma ve okuma alışkanlığı süreçlerinde etkin rol oynamalıdır. Okuma alışkanlığı kazandırma; ana düşünce bütüncül bir anlayış olmak üzere, okul idaresi, öğretmenler ve ailelerin ortaklığıyla ele alınmalı, okuma ilgisini artıracak önerilere ve öğrencinin ilgi alanına göre daha yaratıcı etkinliklere yer verilmelidir.

Öğretmen cevaplarından çıkan bir diğer sonuç ise teknoloji kullanımının artmasıyla birlikte öğrencilerin kitaba karşı gösterdiği ilgi ve ayırdığı vaktin azalması yönündedir. Bu bulgu, Demirer, Yıldız ve Sünbül'ün (2011) yaptıkları araştırmayla benzerlik göstermektedir. Bu araştırmaya göre günde 1 saatin üzerinde bilgisayarla vakit geçiren öğrencilerin düzenli okuma alışkanlıklarının, haftada 1-2 saat vakit geçiren öğrencilere göre oldukça düşük düzeyde olduğu gözlenmiştir. Öğretmen görüşmelerinde öğrencinin okumayı sevme nedenleri arasında öne çıkan ortak görüşü öğrencinin sevdiği kitap türünü keşfetmiş olmasıdır. Okuyan çocuk kelimeler ile önceki yaşantıları arasında bağ kurar, bu bağdan yararlanarak da kendi ilgi alanına yönelik bilgi ve kahramanları seçer (Tanju, 2010). Süreç sonrası öğrencilerinde okumaya karşı ilginin arttığını belirten öğretmenler bunda proje kapsamında yapılan araştırmaların etkisi olduğunu düşünmektedirler. Akyol'a (2007) göre de kitaplar hakkında merak uyandırıcı ve okumaya güdüleyici faaliyetler düzenlenmesi çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmada dikkat edilmesi gereken prensiplerden biridir. Sınıf öğretmenleri kitap okumayı sevdirmek için aileler ve meslektaşları ile işbirliği içinde olmalı, okul içinde ve dışında etkinlikler düzenlemeli ve bunları periyodik olarak devam ettirmelidir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2017). Düzenlenecek olan kitapevi ve kitap fuarı gezilerinde, çocuğu olabildiğince özgür bırakarak kitapları incelemesine ve istediği kitabı almasına izin vermek ona okumanın yer ve zaman fark etmeksizin farklı dünyalara yapabileceği bir yolculuk olduğunu hissettirecektir. Ayrıca orada kitapla ilgilenen insanları görmesi çocukta, kitap okuma alışkanlığının herkes tarafından benimsenmiş bir davranış olduğu bilincini oluşturacaktır (Tanju, 2010).

### Öneriler

Öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının oluşumunda okulun, öğretmenin ve akran grubunun önemi birçok araştırmada ortaya koyulmuştur. Bu araştırma okuma alışkanlığında okul içi etmenlerin farklılık yaratabileceğine odaklanmıştır. Araştırma sonuçlarında bir eğitim öğretim döneminde yapılan ilave etkinlikler ile öğrencilerin kitap okumaya ve kitap edinmeye olan bakış açılarında değişimler gözlenebildiği görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak karar verici, uygulayıcı ve araştırmacılara birtakım öneriler sunulabilir. Öncelikle okul temelli müdahale araştırmalarının artırılması için üniversite ve okul iş birliğini destekleyecek protokoller yapılabilir. Akademisyenlerin okullar ile simbiyotik iş birliği kurması için politikalar oluşturulabilir. Okul yöneticilerinin okullarda araştırma yapmaya teşvik edilerek bu araştırmaların sonuçlarını sunabilecekleri ortamların sayısı artırılabilir. Okuma alışkanlığın artırılması için yapılan bu müdahale araştırmasının sonuçları iyi uygulamalar olarak paylaşılarak diğer okullarda yaygınlaşması sağlanabilir. Pratik olarak okul

kütüphanelerinin geliştirilmesi, okulda konuk yazar imza günü ve seminer gibi etkinlikler artırılabilir. Araştırmacılar tarafından genellenebilir ve büyük ölçekli nicel araştırmalar yanında okul temelli nitel veya karma araştırmalara daha çok yönelim sağlanabilir.

### **Yazar Katkı Oranları**

Birinci ve ikinci yazar araştırmanın planlanması ve alan yazın taraması sürecini gerçekleştirmiştir. Tüm yazarlar veri toplama sürecine katkı sağlamıştır. Birinci ve ikinci yazar analizleri gerçekleştirmiştir. Tüm yazarlar makalenin yazımına katkı sağlamış ve araştırmanın son halini okumuş ve onaylamıştır.

### **Çıkar Çatışma Beyanı**

Yazarlar araştırma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir.

### **Etik Kurul İzin Bilgisi**

Araştırma için etik izin Başkent Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler ve Sanat Araştırma Kurulu'nun 27 Ekim 2022 tarihli Sayı: 17162298.600-240 numaralı onayı ile alınmıştır.



## Kaynakça

- Akyol, H. (2007). Okuma. A. Kırkılıç ve H. Akyol (Ed.), *İlköğretimde Türkçe öğretimi içinde* (s. 15-48). Pegem Yayıncılık.
- Akyol, H. (2018). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Pegem Akademi.
- Akyol, H. ve Yıldız, M. (2010). Okuma bozukluğu olan bir öğrencinin okuma ve yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik bir durum çalışması. 9. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, 20-22 Mayıs 2010, Elazığ.
- Ameyaw, S., & Anto, S. K. (2019). Gender variation in reading habits in schools in Moland, Ghana: A case study of Asantekwaa SDA Junior High School. *European Journal of Education Studies*, 6(6), 250-264. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3473923>
- Aslantürk, E. ve Saracaoğlu, A. S. (2010). Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması. *Anadolu University Journal of Social Sciences*, 11(1), 155-176.
- Aytaş, G. (2003). Okuma gelişiminde çocuk edebiyatının rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13, 155. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubar/issue/16954/177005>
- Aytaş, G. (2005). Okuma eğitimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 461-470. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26122/275180>
- Baker, L., & Wigfield, A. (1999). Dimensions of children's motivation for reading and their relations to reading activity and reading achievement. *Reading Research Quarterly*, 34(4), 452-477. <https://www.jstor.org/stable/748216>
- Balcı, A. (2009). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlık ve ilgileri üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Çakmak, T. ve Yılmaz, B. (2009). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığına hazırlık durumları üzerine bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 489-509. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48915/623741>
- Daniel, O. C., Esoname, S.R., Chima, O.O.D., & Udoaku, O.S. (2017). Effect of reading habits on the academic performance of students: a case study of the students of Afe Babalol University, Ado-Ekiti, Ekiti State. *Teacher Education and Curriculum Studies*, 2 (5), 74- 80. <https://doi.org/10.11648/j.tecs.20170205.13>
- Demir, Y. E. ve Gür Erdoğan, D. (2016). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 85-96. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sakaefd/issue/30334/327406>
- Demirer, V., Yıldız, D. Ç. ve Sümbül, A. M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar ve internet kullanımları ile kitap okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki: Konya İli Örneği. *İlköğretim Online*, 10(3), 1028-1036. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilkonline/issue/8591/106792>
- Dorji, R. (2020). A survey study on the reading habits among English major students of Sherubtse College: Issues and perspectives. *International Journal of Information Technology and Language Studies (IJITLS)*, 4(3), 1-11. <https://journals.sfu.ca/ijitls>

- Dreher, M. J. (2002). Motivating teachers to read. *The Reading Teacher*, 56(4), 338-340. <http://www.jstor.org/stable/20205205>
- Ferrance, E. (2000). Action research: Themes in education. USA: Northeast and Islands Regional Educational Laboratory at Brown University. [https://www.dsoergel.com/575/week02/UBLIS575DS-02.2\\$1-BrownUnivActionResearch.pdf](https://www.dsoergel.com/575/week02/UBLIS575DS-02.2$1-BrownUnivActionResearch.pdf)
- Grabe, W., & Stoller, F. L. (2013). *Teaching and researching reading*, Routledge.
- Güneş, F. (2017). Okuma ilgisi ve gücü. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 119-128. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ekuaad/issue/31101/354802>
- Ho, T. H. (2016). *Reading attitudes and reading habits of Vietnamese undergraduate students*. [Unpublished doctoral dissertation]. Flinders University, School of Education.
- Hughes, H., & Rodge, P. (2007). The leisure reading habits of urban adolescents. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 51(1), 22-33. <http://dx.doi.org/10.1598/IAAL.51.1.3>
- Karakılıç, S. ve Arslan, S. (2019). Kitap okumanın öğrencilerin matematik başarıları ve problem çözme becerisi üzerine etkisi. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 10(2), 456-475. <https://doi.org/10.16949/turkbilmat.497143>
- Karakullukcu, N. ve Çelik, Y. (2020). İlkokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada sınıf öğretmenlerinin rolü. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 1-14. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aduefebder/issue/59088/732337>
- Kırs, F. ve Kinay, İ. (2023). Türkiye’de öğrencilerin okuma alışkanlığı: Bir meta sentez çalışması. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (33): 163-190. <https://doi.org/10.54600/igdirsosbilder.1244941>
- Kurulgan, M. ve Çekerol, S. (2008). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 237-258. <https://research.ebsco.com/linkprocessor/plink?id=c4e70fc8-3200-3c6b-843c-d0751994895f>
- Kutay, V. (2014). *A survey of the reading habits of Turkish high school students and an examination of the efforts to encourage them to read* [Unpublished master dissertation]. Loughborough University.
- Marshall, J. (1994). *Ana dili ve yazım öğretimi*. (C. Kübebi, Çev.) Çağdaş Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2017). Öğretmen Yeterlikleri ve Kalite Geliştirme Dairesi Başkanlığı. İlköğretim özel alan yeterlikleri. <https://oygm.meb.gov.tr/www/ilkogretim-ozel-alan-yeterlikleri/icerik/257>
- OECD (2023). *PISA 2022 Results (Volume I): The state of learning and equity in education*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/53f23881-en>
- Ortaş, İ. (2014). Türkiye ve dünyada kitap okuma değerlerinin karşılaştırması ve sosyal yaşamımıza etkileri. *Türk Kütüphaneciliği*, 28(3), 323-337. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48745/620209>
- Özsoy, G., Kuruyer, H., & Çakıroğlu, A. (2015). Evaluation of students’ mathematical problem solving skills in relation to their reading levels. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 8(1), 113-132. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1078853.pdf>



- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research and evaluation methods: Integrating theory and practice*. Sage publications.
- Sevgi, S. ve Karakaya, M. (2021). Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlığı ve problem çözme becerisinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(2), 1203-1225. <https://doi.org/10.17152/gefad.836544>
- Suna, Ç. (2006). İlköğretim öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını etkileyen etmenlerin analitik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Tanju, E. H. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığına genel bir bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(21), 30-39. <https://dergipark.org.tr/pub/spcd/issue/21100/227236>
- Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] (2023). *Yaşam kalitesi modülü*, 2022. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yasam-Kalitesi-Modulu-2022-49760>.
- Ünalın, Ş. (2006). *Türkçe öğretimi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- World Wide Population (2022). *Time spent reading (2017-2022 Reports)* <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/average-books-read-per-year-by-country>
- Yamoah, E. (2015). *An investigation into the reading habits of students in Ayeduae* [Unpublished dissertation]. Kwame Nkrumah University of Science and Technology.
- Yılmaz, B. (1991). Okuma alışkanlığı. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 15, 5-10. <http://journals.iku.edu.tr/yed/index.php/yed/issue/view/31/28>
- Yılmaz, M. ve Ertem, İ.S. (2020). İlkokul öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 6(34), 2210-2219. <http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.489>
- Yılmaz, Z. A. (2006). Sınıf öğretmenleri adaylarının okuma alışkanlığı, *İlköğretim Online*, 5(1), 1-6. <https://dergipark.org.tr/pub/ilkonline/issue/8607/107217>
- Yurtbakan, E. ve Erdoğan, T. (2020). İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının belirlenmesi: Bir karma yöntem. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 240-257. <https://doi.org/10.16916/aded.650972>



## Extended Summary

### 1. Introduction

Reading habit improves individuals' cognitive and social skills and contributes to their understanding of society and the world. Reading habits acquired in schools affect the social development of students as well as their academic development. However, various studies point to a decline in reading habits. In 2022, it was reported that 69% of the total population in Türkiye has never read a book (TÜİK, 2022). The habit of reading books directly affects students' school success. In this context, childhood, youth, and adulthood periods stand out as the three most effective periods in the acquisition of reading habits. For reading education to achieve a certain success, it is necessary to arouse a desire for books starting from the first stage of education, to gain a love for books and to enable children to create a unique library. In this study, it was aimed to analyse the results of the interventions made during an education period in order to support the reading habits of primary school students

### 2. Method

The study is action research. The purpose of choosing this design is that the researchers aim to monitor the interventions made in a process to find a solution to a problem of the school. Action research is process-oriented studies. It involves studying a specific process in its own environment for a long time and collecting data on the focussed problem. In the study, data were collected through questionnaire, structured and unstructured observation forms. Sampling was not taken from the study population, and the classes of the teachers who volunteered to participate in the study were determined as the sample. Four teachers and their classes participated in the study.

Action research follows the steps of look-think-act. This study started with seeing the problem, thinking about it and defining it. With the beginning of the first academic year of 2022-2023, the questionnaire form was directed to the four teachers and students participating in the study. In addition, teachers filled out observation forms for students. The first data collection aimed to get information about the current situation before starting the research. Subsequently, some additional actions were started to be carried out. During this intervention process, observation forms for student process evaluation observations were filled in twice by the teachers. After the actions were completed, teacher and student questionnaires and student observation forms were filled in again. Therefore, quantitative and qualitative data collected through questionnaires and observation forms were analysed separately.

### 3. Findings, Discussion and Results

When the answers given by the students in the questionnaires filled out before and after the process are analysed, it is seen that the number of those who say that they like reading books has increased. It can be said that the activities carried out within the scope of the research contributed to this situation. There was no statistically significant change in the number of students who stated that they read books at home. The increase in the number of students who

enjoy reading by exchanging books with their friends can be considered as a positive result of the "Design, Guess and Gift" activity.

Teacher Observation Forms were filled in before, during and after the activities were completed. When the student-based evaluations were analysed, positive changes were observed in the answers given in almost all forms. The most striking change was the answers given to the statements "Recommends books to friends", "Participates in activities related to the book he/she reads", "Likes reading books", "Reads the book with concentration". The positive responses to these statements during and after the process are thought to be the result of the activities "Design, Guess, Gift to the Knower" and "Interview with children's book authors" organised twice during the process. Another remarkable change is "Borrows books from the school library", "Brings books from home to school", "Helps to find books for school/class libraries". The answers given to the statements. The increase in students' sense of belonging to the library increased the use of the school library. It is thought that the studies carried out to enrich the school library influenced this.

At the end of the process, teachers emphasised that their students' interest in reading increased. While the teachers attributed the reasons for the students' liking for reading mostly to the personal characteristics of the students and their families before the process, at the end of the process, it is seen that they attributed it mostly to in-school factors.

When the findings of the research carried out to determine the factors affecting primary school students' acquisition of book reading habits were analysed, an increase was observed in the students' statements that they liked reading books after the process. In addition, it was observed that students mentioned reading books as their favourite activity more at the end of the process. Based on the findings, it can be said that activities that can create awareness in primary school students can be useful in gaining reading habits. With awareness-raising and guiding activities, it is possible for the reading habit to be sustainable throughout life.

The most important limitation of this research is the short intervention period. Keeping the intervention process longer in this type of research can enrich the research results by making them more evident. Another limitation of the study is that the opinions of the families were not included. Based on these limitations, it can be suggested to diversify the data sources and extend the research process in subsequent studies.